

I hudba byla v Praze v těch letech přede vším uměním církevním, tak jako malířství a stavitelství. V pražských městech do časů císaře Josefa II. množství klášterův a chrámů. Jen Malá Strana sama měla sedm a dvacet kostelův a kaplí. V těch všech pěstována hudba, a horlivě. Jaký tu zástup varhaníků, regentů chori, hudebníkův a zpěváků, co vokalistů mladistvých, svěžích hlasů! Z nejednoho těchto chudých zpěváčků vyrostl pak znamenitý hudebník nebo skladatel, jako Segert, slavný varhaník, Zach a Tůma, skladatelé, všichni tři někdy vokalisté kláštera u sv. Jakuba, všichni tři žáci Bohuslava Černohorského, mnicha toho kláštera, varhaníka i skladatele na slovo braného.

Pražské kostely byly nejen místem pobožnosti, ale i do jisté míry koncertním v dnešním smyslu, zvláště o velikých svátcích; lidé chodili do kostelů buď se modlit nebo poslouchat hudebním a zpěvným produkcím, prohlášeným skladbám nebo sólům vynikajících hudebníků.

Takovým koncertním místem stávala se jednou do roka i Vltava, když na ní provozována „musica navalis“, hudba na lodích, „musica aquatica“, hudba na vodě. Byla na počtu blahoslaveného, pak svatého Jana z Nepomuku, byla zbožností i koncertem, k němuž se v podvečer 15. května hrnula všecka Praha.

Produkce ty zavedl klášter bratří řehole kající sv. Augustina, bílých křižovníků s červeným srdcem, kterým zkrátka „cyriakové“ říkali. Klášter jejich založený Přemyslem II. na památku jeho výpravy do Prus, vzal za své za císaře Josefa; kostel sv. Kříže většího, také prodaný a zpustlý, vydržel až do druhé polovice 19. století, kdy byl rozbořen.

Od tohoto kláštera vyplulo každého roku v čas výše uvedený několik lodí plných hudebníků, zpěváků, kněží a hostů. Koncert sám odbýval se u kamenného mostu pod sochou oslavovaného světce. Hudební ta slavnost na lodích

konala se po prvé r. 1715. Dirigentem byl regenschori kláštera cyriackého P. Kristián Felber. Později řídil hudbu tu P. Štěpán Náchodský (1719) a po něm, v letech dvacátých, P. Augustin Skopec, oba z řádu bílých křížovníků.

Produkce počínala se i končila se „sub explosione mortariorum“, za střelby z hmoždířů. Skoro každého roku dávala se nějaká nová skladba. Několik jich pocházelo od Šimona Brixiho, varhaníka u sv. Martina ve zdi, otce proslulého skladatele Fr. Brixiho. Obecenstvo, tlačící se na mostě i na březích, nadšeně jim tleskalo.*)

Vedle církevních skladeb „koncertů“ provozovaly se tou dobou již také světské, „komorní“ koncerty. Světská hudba pěstována nejvíce v šlechtických palácích, v jejich salonech nebo i ve stínu stromů, v panských zahradách krásně upravených, kterých bylo za onoho času mnohem více nežli dnešního dne.

Zvláště slyňala zahrada při paláci Nostickém na Malé Straně, kterouž zahradu protéká rameno Vltavy. Tenkrát vedly tam přes ně tři můstky. Tu za letních odpolední a večerů bývaly nádherné „assemblée“, tu páni v alonžových parukách, dámy v rajfrokách bavili se různými hrami a hudbou. A ta když utichla, nastával za vlahých večerův i nocí nový koncert, samých libohlasých virtuosů, samých králů, pěvců, slavíků, kterých se v stinné, velké a tiché zahradě zdržovalo množství.

Nejeden šlechtic měl v Praze svou vlastní kapelu, skládající se ze služebníkův a „hausoficírů“ hudebníků, namnoze jeho poddaných. Ten onen pán vydržoval si i hudebníka virtuosa, jako hrabě Kinský slavného houslistu Tartiniho.

Skladatel „d'áblový sonaty“, kterou mu zahrál d'ábel, jak se mladému hudebníku ve snách zdálo, přibyl na pozvání do Prahy r. 1723, aby tu účinkoval v orchestru při provozování veliké opery Fuxovy d'ávané na oslavu Karla VI. v čas jeho korunování na krále českého. K mistrovství Tartiniho nemálo přispěl Bohuslav Černo-horský nedlouho před touto cestou, kdy Tartini, pronásledován pro tajný sňatek s neteří kardinála Giorgia Cornata, uprchl z Padovy do kláštera v Assisi, kdež právě byl Černo-horský, „padre Boemo“, varhaníkem.

Tartini se zdržel tři léta v Praze. Kouzelná jeho hra

*) „Muzika na šífích“ konala se ještě v letech dvacátých minulého století.

znívala v domě Kinských v Nerudově ulici¹⁾ a jistě i občas na bývalém i pozdějším působišti jeho učitele Černoohorského, na kůru kostela sv. Jakuba na Starém Městě, kdež okouzloval posluchačstvo svými sóly na housle, tak jako později v Padově v kostele sv. Antonína.

V ten čas, kdy Tartini skrýval se v klášteře v Assisi a učil se u českého mnicha z pražského kláštera, hasl v Praze staříčkový virtuos slavného jména, a hasl ne v občanské jizbě, nýbrž v paláci, ve vlastním svém paláci,²⁾ Jan Antonín Losy, hrabě z Losinthalu, „lautenist“, mistr na loutnu nedostížený (1638—1721).

Předkové jeho pocházeli z Tyrolska. V 17. století usadili se v Čechách a byli přijati do stavu rytířského. Statky jejich se rozmnožily také dědictvím po krutém Španělu, strašlivém mučitelu našich předků, generálu Marradasovi.

Hrabě virtuos zajížděl za hranice Čech, do Vídně, do říše, kdež koncertoval, nejvíce při dvorech. Také komponoval pro svůj nástroj, a komponoval i na cestách, na silnicích. Nejednou, když mu přišla dobrá myšlenka, dal zastaviti kočár, aby si mohl zapsat hudební svůj nápad. Doma, v paláci, hrával několik hodin před polednem na loutnu, v posteli, odpoledne v sále na housle za průvodu klavíru; skoro každého večera naslouchal hudebním produkcím, jež ve svém paláci pořádal, hlavně skladbám Fuxovým a Lulliho.

Tak v klidu, v hudebních rozkoších plynula mu léta do vrchovata. Bylo mu přes osmdesát let, když jej ranila mrtvice a tvář mu hrozným zkřivením znetvořila. Když uslyšel, že ochromená pravice nebude už nikdy vláčnou, že nikdy už nebude moci sáhnouti do strun, bolestně povzdychl: „*À dio Lauten! À dio Geigen!*“ Dal oba své zamilované nástroje ovinout černou stuhou a obrátit je na znamení, že mají mít po něm smutek a že jsou také mrtvy. — — Bylo mu osmdesát tři léta, když skonala.

A loutna pak také skonala, její sláva. Kdysi tak oblíbený nástroj, „*regina musicorum instrumentorum*“, vycházela z módy a vyšla z ní. Klavír začal panovat.

¹⁾ Číslo 249-19.

²⁾ V Hyberské ulici. Nyní lidový dům strany sociálně-demokratické. (Od r. 1953 „*Museum V. I. Lenina*“. Pozn. J. K.)